

caz așa am avut eu impresia. Această înseamnă a merge puțin prea departe.

Apoi, tovarășul Everac a făcut o separație arbitrară între teatru, regie și autori, vorbind despre regizori în general, fără a se referi însă la acei regizori care au pus în scenă piese românești, făcând eforturi foarte mari pentru promovarea lor. Unele dintre aceste piese au fost chiar piesele domniei sale. Nu se pot îngloba toți regizorii pe o anumite poziție și nici să-i atribuim regiei în genere un rol nefast. O astfel de precizare mi se pare absolut necesară.

Al treilea lucru pe care vreau să-l spun : dacă este vorba să ne situăm pe o poziție marxist-leninistă, atunci să cunoaștem textele clasiceilor marxism-leninismului cu privire la Shakespeare, cu privire la Renaștere. Nu numai că există referiri, dar atât Marx cât și Engels au avut o adevărată pasiune pentru Shakespeare. Este totuși de neconceput ca, necunoscând textele respective, să învinuim de păcatul ignoranței anumite montări. De pildă, la *Troilus și Cresida*, a atribui regizorului demitizarea este o lacună de informare. De când a apărut piesa *Troilus și Cresida*, lumea și-a pus problema : ce-a vrut să spună Shakespeare ? Demitizarea vine din însăși concepția lui despre zeii și eroii greci. A spune că elevii de școală nu trebuie să vadă eroii greci în această postură, înseamnă a confunda lucrurile. Eu nu pot să-mi dau seama de la ce vîrstă încolo trebuie să meargă tineretul la teatru, să vadă Shakespeare, acest lucru îl pot stabili pedagogii noștri, dar mi se pare clar că Shakespeare a scris piesele sale îndeosebi pentru oamenii maturi, pentru ca ei să înțeleagă unele fenomene importante ale vieții. Atunci cînd afirmăm poziția noastră marxist-leninistă, prima condiție este să ne referim totuși la textele clasiceilor marxim-leninismului, și, mai ales, să nu le ignorăm pe cele celebre, arhicunoscute. Nu sînt partizanul spectacolului *Lear* de la Teatrul Național ; dar nu numai că am acceptat această formulă propusă, într-un fel am și contribuit la ea, socotind că este valoroasă. Cred însă că, în clipa de față, important este, mai ales, să știm ce vom face practic în activitatea noastră ; exagerările, această „măsură fără măsură” nu pot fi de nici un folos. Trebuie să fim echilibrați, cumpăniți, să ne gândim foarte bine și să răspundem în mod real sarcinilor care ne stau în față.

ILIE PĂUNESCU

Dacă stimez ceva în cele spuse de Paul Everac, este în primul rînd pasiunea și sinceritatea opiniilor sale. Îl cunosc de multă vreme, nu este un secret pentru dînsul

că nu sînt de acord cu multe dintre opiniile sale, după cum cu multe sînt întru totul de acord.

Nu aveam intenția să iau cuvîntul, cred însă că această discuție între confrăți, în public, își are totuși utilitatea ei. De aceea, am să vă rețin și eu, încercînd să fac o precizare pe această faimoasă temă a demitizării, care se pare că agită multe spirite, de la *Maria 1714*.

Piesa mea nu este o piesă despre Brîncoveanu. Este o tragedie despre eroism, în care Brîncoveanu e luat ca argument. Eroul se numește Constantin pînă la ultima replică, în care își spune și celălalt nume : Brîncoveanu. Am ales personajul pentru motive pe care cred că nu este nevoie să le dezvolt. Nu am rămas însă la el, și am încercat să generalizez, să-i dau eroului meu atribute, dimensiuni, care să se încadreze într-un context cit mai larg în istoria României. De aceea, Constantin vorbește ca un academician sau ca un om de la periferie, ca în secolul 17 (există în text citate din corespondența lui), și ca în secolul 20. În spațiu și în timp, în medii sociale cît mai diverse, personajul trebuia să îmbrățișeze o umanitate cît mai complexă. Acest lucru a dat impresia că am încercat o demitizare. Era departe de mine asemenea intenție, nu pentru că mă feream de demitizări.

Demitizarea este un procedeu literar străvechi. Marea literatură greacă s-a născut din mitologia greacă, care este de fapt prima demitizare cunoscută în cultura și literatura europeană. Este falsă impresia celor care cred că demitizarea s-a născut, să zicem, cu Bernard Shaw. Întîi a fost demitizarea și după aceea literatura. Literatura greacă s-a născut din acea tendință a poporului antic care a născocit miturile, de a-și umaniza zeii și semizeii, eroii. Pe această demitizare dintîi s-a clădit nu numai literatura Eladei, ci și o bună parte din literatura și arta europeană.

Este o greșeală să credem că spectatorul care intră în sală și înfălnește pe scenă un om în ceasul morții, examinîndu-și trecutul, întreaga viață, descoperindu-și erorile din existență, este o greșeală, zic, să ne închipuim că acest spectator nu va înțelege că omul pe care îl are în față este un erou, tocmai pentru că-și depășește condiția, în ceasul suprem. Eu nu pledez acum pentru piesa mea, ci împotriva tendinței de a se minimaliza puterea de înțelegere a spectatorului.